

## POLITICA DE EXTINDERE A UNIUNII EUROPENE – PROBLEMĂ MAJORĂ A ÎNCEPUTULUI DE SECOL XXI

Drd. Elena – Loredana MIREA\*

---

The enlargement policy of Europe Union- major issue for the beginning of XIXth century

**Abstract:** The fall of the socialist block as a consequence of the events from the end of 1989 determined the orientation of the states of Central and Eastern Europe towards democracy and market economy, more exactly to West. Therefore, the fall of the Soviet Union along with the system imposed by it determined the fact according to which the recently „liberated” states had confronted with a serious crisis that was marked by features such as economic chaos, pollution of environment, crime, immigration and even military conflicts. The opposite pole was represented by Europe Union characterized by modernity and security that eventually had become a major player within the context of international relations by means of various actions of prevention and crisis management, economic collaboration, humanitarian and emergency aid, neighborhood policy and preaccession expenditure.

The shifting of perspective as regards postcommunist states towards the West, the need to change own systems according to the Western pattern (in which features such as freedom, democracy, state law, market economy are important ) along with their intention to join the Union have all been labelled by the Austrian Erhard Busek as „the great return of East in Europe”.

**Keywords:** enlargement policy, security, crisis, enlargement policy, conflict.

---

Prăbușirea blocului socialist în urma evenimentelor de la sfârșitul anului 1989 a determinat orientarea statelor Europei Centrale și de Est către democrație și economie de piață, mai exact către Occident. Astfel, în urma căderii Uniunii Sovietice și a sistemului impus de aceasta, statele abia „eliberate” s-au confruntat cu o puternică criză pe toate planurile, criză caracterizată prin haos economic, poluarea mediului, crimă organizată, imigrație și chiar conflicte militare. La polul opus se afla Uniunea Europeană caracterizată la rândul său, prin modernizare și securitate și devenită un actor principal pe scena relațiilor internaționale prin multiplele sale acțiuni de prevenire și gestionare a crizelor, cooperare economică, ajutor umanitar și de urgență, politică de vecinătate și cheltuieli de preaderare.<sup>1</sup>

---

\* Doctorand, Facultatea de Istorie, Universitatea București.

<sup>1</sup> Iordan Iordache Bărbulescu, *Uniunea Europeană. Politicile extinderii*, București, Editura Tritonic, 2006, p.212.

Orientarea statelor post comuniste spre Vest, dorința de schimbare a sistemelor proprii după modelul Occidental (în care primează libertatea, democrația, statul de drept, economia de piață), precum și intenția lor de a adera la Uniune, toate acestea au fost numite de către austriacul Erhard Busek „*marea întoarcere acasă a Estului în Europa*”<sup>2</sup>.

Extinderea spre Centru și Est a devenit un obiectiv și pentru U.E. Fischer afirma că situația politică după 1989 s-a constituit într-o oportunitate unică pentru unificarea Europei, evoluția evenimentelor din Iugoslavia demonstrând că într-o Europă divizată conflictul tradițional continuă să existe și este transferat dinspre Est spre Uniunea Europeană.<sup>3</sup>

Altfel spus, după căderea Cortinei de Fier (1989), politica de extindere a devenit o prioritate pentru Uniunea Europeană, unii analiști afirmând că lărgirea acesteia reprezintă finalul Războiului Rece. Însuși primul ministru ceh, Spidla afirma că prin extinderea Uniunii Europene „*al doilea război mondial și divizarea Europei s-au încheiat!*”<sup>4</sup> Dar, dincolo de toate aceste declarații, lărgirea era în primul rând o necesitate politică și o oportunitate istorică pentru Europa, în primul rând datorită temerilor că evenimentele din Est vor afecta puternic Occidentul. Joschka Fischer, ministru de Externe german afirma categoric și prevenea totodată că „*fie Vestul stabilizează Estul, fie Estul destabilizează Vestul*”<sup>5</sup>.

Fundalul extinderii europene în perioada post Război Rece a fost creat de Consiliul European de la Copenhaga din 1993. În urma acestuia, Uniunea Europeană și-a deschis practic porțile oricărui stat european care îndeplinea condițiile stabilite. Astfel, la Copenhaga au fost introduse trei mari criterii care trebuiau îndeplinite de către statele Europei Centrale și de Est în vederea aderării. Un prim criteriu a fost cel **politic** care includea: o democrație stabilă, aplicarea corectă a legilor, respectarea drepturilor omului și ale minorităților, precum și stabilitatea instituțiilor statului.

Îndeplinirea criteriului **economic** însemna funcționarea unei economii de piață capabile să facă față concurenței, promovarea competitivității, transparență, reducerea birocrăției, privatizare și bineînțeles, atragerea de investiții.

În ceea ce privește criteriul **juridic**, adoptarea *acquis*-ului comunitar reprezenta abilitatea statului candidat de a-și asuma obligațiile de membru prin participarea la Politica Economică și Monetară Comună, Politica Externă și de

<sup>2</sup> Erhard Busek, Werner Mikulitsch, *Uniunea Europeană și drumul spre Răsărit*, Iași, Institutul European, 2005 .p. 50.

<sup>3</sup> Paul Fudulu, *Direcții necesare de dezvoltare instituțională (adâncire) a Uniunii Europene în raport cu dezvoltarea sa pe orizontală (extindere)*, Iași, Institutul European, 2006, p.5.

<sup>4</sup> Christophe Châtelot, *Les Tchèques disent „oui” à l’ Union Européenne*, în „Le Monde”, anul 59, nr. 18160, 17 iunie 2003, p. 6.

<sup>5</sup> Camelia Muntean, *Extinderea Uniunii Europene costă 80 de miliarde de Euro*, în „Evenimentul zilei” din 18 septembrie 2000, ediția on-line <http://www.evz.ro/articole/detalii-articol/560182/Extinderea-UE-costa-80-miliarde-de-euro/>.

Securitate Comună, Politica Comună Agricolă, dar și plata contribuției la bugetul comunitar. Referitor la acest ultim criteriu, analistul Alan Mayhew afirma că „U.E. încearcă să creeze state perfecte” prin această condiție. Mai mult, ea oferă celor care se opun extinderii Uniunii posibilitatea întâzierii negocierilor pe motivul că acquis-ul nu a fost încă adoptat.<sup>6</sup>

Extinderea și respectiv aderarea la Uniunea Europeană implică o serie de avantaje, dar și de probleme, atât pentru nucleul comunitar, cât și pentru statele candidate. Un prim mare avantaj pentru U.E. este mărirea și dezvoltarea pieței comune, precum și creșterea oportunităților pentru afaceri prin investiții străine cu factori de producție ieftini (de exemplu, investițiile din România din anul 2007, Nokia și Ford). Statele Europei Centrale și de Est au și ele la rândul lor de câștigat din aderarea la Comunitate. Printre avantajele lor se numără consolidarea regimurilor democratice și a economiilor de piață într-un timp relativ scurt și suportând prețuri mult mai mici decât dacă acest lucru s-ar face în mod normal. Apoi, țările candidate au de câștigat la capitolul imagine, ele fiind percepute cu totul diferit pe scena internațională în urma aderării lor la Uniune.

Bineînțeles, dezavantaje sunt și deoparte și de cealaltă. Uniunea Europeană trebuie să depună un efort financiar foarte mare pentru a atenua decalajele economice și sociale existente între țările candidate și nucleul comunitar. De exemplu în anul 2000 (incluzând aici și marea aderare a celor 10 state din 2004), PIB-ul mediu pe cap de locuitor la puterea de cumpărare era de 32% din cel mediu al U.E. și dintre cele 12 candidate, Bulgaria înregistra nivelul cel mai scăzut al parității puterii de cumpărare, cu un PIB pe cap de locuitor de 24%.<sup>7</sup>

Apoi, în urma aderării unui număr atât de mare de țări cu diferențe economice și sociale majore, Uniunea își asumă riscul încetinirii procesului de integrare, proces mult mai dificil și mai îndelungat. „Extinderea este o acțiune ambițioasă, dar care pune capăt existenței Europei așa cum a fost ea percepută până în prezent”<sup>8</sup>, după afirmațiile unor oficiali europeni din revista „Newsweek.”

O altă problemă foarte importantă pusă de extinderea către Centru și Est este cea instituțională. Un număr atât de mare de state pe care l-ar avea Uniunea Europeană înseamnă totodată și îngreunarea sistemului decizional din cadrul acesteia. În acest sens, cotidianul „International Herald Tribune” titra la doar câteva luni de la aderarea celor 10 din 2004 că „extinderea se dovedește un coșmar în ceea ce privește stabilirea unei politici externe unitare. Este dificil să se ajungă la un consens

<sup>6</sup> Alan Mayhew, *Enlargement of the European Union: an analysis of the negotiations with the Central and Eastern European candidate countries*, Sussex European Institut, Working Paper, 2000, p9.

<sup>7</sup> Sandor Richter, *EU Eastern Enlargement. The case the former second-wave applicant countries*, 2000, WüW Research Report, p10.

<sup>8</sup> Sabina Nicolae, *Extinderea – sfârșitul Europei unite*, în „Evenimentul Zilei” din 27 aprilie 2004, ediția on-line:

<http://www.expres.ro/articole/detalii-articol/648800/Extinderea---sfirsitul-Europei-unite/>.

*între cele 25 de state. Iar dacă Uniunea se mai extinde o dată, problema consensului devine și mai serioasă”.*<sup>9</sup>

Nu trebuie neglijată însă, rata eurosceptismului cu care se confruntă Europa Occidentală, mai mult de 50% dintre cetățenii acesteia exprimându-se împotriva extinderii.

Cât despre statele est-europene, exigențele economiei de piață sunt de multe ori primejdioase deoarece aceste cerințe implică o restructurare drastică a economiei, concedieri masive de personal, finalizându-se deseori prin falimentul companiilor.

#### *Referendumul – ultimul obstacol major al mării extinderi din 2004*

Dintre toate statele candidate, Polonia a fost fără îndoială, cel mai dificil partener de negociere al Uniunii Europene, exceptând însă România și Bulgaria, fără confruntate cu alte probleme.

Această dificultate era datorată în primul rând, mărimii sale, Polonia fiind cel mai mare stat care dorea să adere. În plus, acest stat rămăsese unul agrar, cu un număr foarte mare de șomeri (de fapt, dintre cele opt state fost comuniste, șomajul înregistra cea mai mare rată în această țară, cu un procent de 20%). Peste toate acestea, oficialii polonezi care se luptau pentru intrarea țării lor în U.E., se confruntau cu problema unui naționalism acerb, asociat cu o gravă instabilitate politică.<sup>10</sup>

În aceste condiții, trebuia organizat un referendum, la care populația poloneză era nevoită să se pronunțe pentru sau împotriva aderării țării lor la Uniunea Europeană. Cu câteva luni înainte de referendum-ul propriu-zis, un sondaj realizat în Polonia, confirma că doar 46% din totalul populației s-ar prezenta la vot. Acest lucru ar fi determinat nevalidarea referendum-ului, pentru valabilitatea acestuia fiind necesară o prezență la vot de minimum 51% din totalul populației. Astfel, cotidianul francez „Le Figaro” îi cerea premierului în ianuarie 2003, să acționeze într-un fel pentru a avea o mai mare credibilitate în fața oamenilor și a-i convinge să meargă la vot. „*Mai sunt cinci luni până la referendum și Miller va trebui să-și convingă cetățenii că Uniunea Europeană nu rimează cu corupția*”<sup>11</sup>, titra „Le Figaro”. Statisticianul Josef Zycinski explica în acest cotidian că există fără îndoială „o legătură între susținerea scăzută a politicii pentru aderare și „afacerile” prim-ministrului Miller. Un om de pe stradă se simte pierdut și fără putere. Îi este teamă că aderând la Uniunea Europeană, intră într-un sistem de relații mafiot, unde vocea sa

<sup>9</sup> John Vinocor, *Politicus: French Suppress rage over EU Constitution*, în „International Herald Tribune” din 12 octombrie 2004, ediția on-line: [http://www.iht.com/bin/challenge.php?URI=http://iht.nytimes.com/protected/articles/2004/10/12/politicus\\_ed3\\_0.php](http://www.iht.com/bin/challenge.php?URI=http://iht.nytimes.com/protected/articles/2004/10/12/politicus_ed3_0.php).

<sup>10</sup> Laurent Zecchini, *Un partenaire majeur, mais difficile*, în „Le Monde”, anul 59, nr. 18154, 10 iunie 2003, p.2.

<sup>11</sup> Bernard Osher, *Le gouvernement polonaise fragilisé par les affaires*, în „Le Figaro”, anul 59, nr. 18166, 8 ianuarie 2003, p. 4.

*nu va conta*”.<sup>12</sup> Cu alte cuvinte, lipsa de interes a oamenilor pentru evenimentele politice era datorată, în primul rând mentalității de a nu crede în oamenii care îi conduc și în posibilitatea schimbării unor lucruri.

Presa franceză a surprins foarte bine în acea perioadă „duelul” dintre politicienii polonezi pro-aderare și curentul ultracatolic, eurosceptic. Aceștia din urmă afirmă că „*aderarea la Uniunea Europeană e un pact cu diavolul*” și că „*Polonia nu va construi Europa Sodomei și Gomorei*”.<sup>13</sup>

În acest conflict de idei a intervenit până și Papa Ioan Paul al II-lea, care s-a pronunțat în favoarea aderării Poloniei și a îndemnat oamenii să meargă la vot. Replica ultracatolicilor a fost însă pe măsură, fiind aduse acuzații grave scaunului pontifical. „*Nu este pentru prima oară în istorie, când Vaticanul este împotriva intereselor Poloniei. Vaticanul este la mâna Germaniei care îl finanțează!*”<sup>14</sup>

Oamenii, în general, se pronunțau pentru aderare, Bruxelles-ul fiind pentru cei mai mulți sinonim cu termenul de speranță. De exemplu, un părinte spera că ai săi copii „*nu vor mai lucra la negru în Germania și că totul se va legaliza*”, iar o pensionară declara pentru presa franceză că va vota DA pentru aderare pentru că „*politicieni (polonezi) sunt nuli și doar Bruxelles-ul i-ar putea controla*”.<sup>15</sup> Decizia oamenilor a fost bineînțeles, influențată și de discursul Papei. Astfel, Barbara Tyszka, o bătrână în vârstă de 75 de ani spunea că „*trebuie să respectăm autoritatea morală a Papei și poate, una din ultimele sale dorințe*”.<sup>16</sup>

Referendum-ul din Polonia a fost organizat în două zile, 8 și 9 iunie 2003. După prima zi de vot, doar 17,6% din totalul populației se prezentase la urne, lucru ce a generat o mare panică în rândul politicienilor, primul ministru îndemnându-și cetățenii să se prezinte la vot, pentru că „*nu votează pentru guvern, ci pentru Europa*”.<sup>17</sup> La finalul celei de-a doua zi de vot, încă exista incertitudinea dacă s-a depășit pragul de 50%. Rezultatele finale au arătat însă că s-au prezentat la urne un procent de 59% din totalul populației, dintre aceștia, 77,45% optând pentru aderarea la Uniunea Europeană. La aflarea rezultatelor, președintele Alexandre Kwasniewski a avut o reacție de-a dreptul explozivă. A sărit în sus de bucurie, a bătut din palme, a râs, și-a îmbrățișat soția și colaboratorii, declarând că „*Polonia s-a întors în Europa, la locul care îi revine ei și locuitorilor săi*”, după cum relatează cotidianul francez „*Le Monde*”.<sup>18</sup> Italianul Romano Prodi, afirma înaintea validării referendum-ului că „*o națiune mare și puternică este pe cale de a*

<sup>12</sup> *Ibidem*.

<sup>13</sup> Christophe Châtelot, *En Pologne, le courant ultracatholique est mobilisé contre l'adhésion, „pacte au diable”*, în „*Le Monde*”, anul 59, nr. 18111, 17 aprilie 2003, p. 6.

<sup>14</sup> *Ibidem*.

<sup>15</sup> Idem, *Ambiance morose à Atheny la polonaise*, anul 59, nr. 18112, 18 aprilie 2003, p. 6.

<sup>16</sup> Idem, *En Pologne, les anti-européens marquent le pas avant le référendum sur l'adhésion*, în „*Le Monde*”, anul 59, nr. 18151, 6 iunie 2003, p. 6.

<sup>17</sup> Idem, *Ambiance morose à Atheny la polonaise.....*

<sup>18</sup> Idem, *La Pologne, le plus grand des pays candidates, dit „oui” à l'Europe*, în „*Le Monde*”, anul 59, nr. 18154, 10 iunie 2003. p. 2.

*întoarce pagina unui secol tragic și să-și ia premiul care îi revine după eforturile depuse în vederea integrării*<sup>19</sup>. Lech Walesa, omul devenit simbol al căderii comunismului din Polonia recunoștea sincer că i-a fost frică de absenteismul de la vot și că prin validarea referendum-ului țara sa a trecut de „ultimul obstacol” în vederea aderării.<sup>20</sup>

Atât la referendum-ul din Polonia, cât și la cele din Malta, Cehia, Ungaria, Slovenia, Slovacia și Lituania, veritabilii arbitrii au fost cei care au lipsit de la vot.

Cea mai mică prezență la urne a fost înregistrată în Ungaria (doar 46%). În schimb, locuitorii Maltei au mers în număr foarte mare la vot, ajungându-se la un procent de 91%. Dintre cele șapte state în care au fost organizate referenduri, slovenii au votat cel mai mult pentru aderarea țării lor. Astfel, 93,71% din totalul voturilor exprimate, erau în favoarea intrării Sloveniei în Uniunea Europeană. Cel mai mic procent s-a înregistrat în Malta. Doar 56,64% din cei 91% de alegători care au mers la urne, s-au pronunțat printr-un vot pozitiv pentru aderare.

Un sociolog explica într-un interviu din Deutsche Allgemeine Zeitung că fenomenul absenteismului de la vot „este consecința comunismului. Oamenii nu au încredere în ei și în politicieni. Ei cred că votul lor nu va schimba nimic, că totul se decide de sus. De altfel, au crezut că viața lor se va schimba imediat după 1990, iar acest lucru nu s-a întâmplat”.

Catherine Samary analiza într-un articol din „Le Monde Diplomatique”, cauzele absenteismului masiv de la vot din țările Europei Centrale și de Est. Astfel, ea mergea pe premisa că statele Europei Centrale și de Est doreau să rămână în afara Uniunii Europene, datorită fricii că țările estice vor rămâne în continuare o „vastă piață periferică”.<sup>21</sup>

Temeri existau în ambele tabere, atât în statele nucleului comunitar, cât și în cele 10 care abia aveau să aderă. Astfel, la doi ani de la momentul lărgirii U.E., în noile state membre exista încă sentimentul de a fi cetățeni de mână a doua și asta pentru că occidentalii continuau să vadă Estul ca pe o sursă a mafiei, corupției, a hoștilor de mașini sau a forței de muncă ieftine.

Dincolo de toate, teama occidentalilor vis à vis de extindere, era în primul rând de natură economică, existând teama că imigranții scad salariile vesticilor și produc implicit creșterea ratei șomajului. Astfel, se susținea că extinderea spre Est a Uniunii Europene a determinat ca numeroase companii să-și scadă costurile de producție și sute de tehnicieni de la firma Siemens

---

<sup>19</sup> *Ibidem.*

<sup>20</sup> *Ibidem.*

<sup>21</sup> Catherine Samary, *Les Espérances frustrées de l'Est*, în „Le Monde Diplomatique”, aprilie 2005, (ediția on-line-[http://www.monde-diplomatique.fr/2005/04/SAMARY/12088?var\\_recherche=l%27elargissement%20de%20l%27union%20europennne](http://www.monde-diplomatique.fr/2005/04/SAMARY/12088?var_recherche=l%27elargissement%20de%20l%27union%20europennne)).

(Germania) de exemplu, au trebuit să aleagă între a lucra mai multe ore pe zi sau a-și pierde locul de muncă.<sup>22</sup>

De asemenea, exista teama delocalizării, fenomen ce poate fi tradus prin faptul că marile companii occidentale își mută o mare parte din locurile de muncă în Est. Însă, această teamă a fost cu totul nefondată, statisticile arătând că în doi ani de la aderare, doar 1-1,5% din companii au recurs la această metodă pentru a-și asigura producția.<sup>23</sup>

Mai mult, presa occidentală a dezmințit în repetate rânduri toate zvonurile negative legate de imigrația forței de muncă. Astfel, în cotidianul britanic Financial Times se sublinia că „*în ciuda temerilor că Europa occidentală va fi invadată de hoarde de muncitori estici în căutare de o viață mai bună, în realitate foarte puține persoane își caută un loc de muncă în Vest*”.<sup>24</sup> Iar la trei ani de la aderarea țărilor Europei Centrale și de Est la Uniunea Europeană, ministrul muncii al Marii Britanii declara pentru „Daily Express” că „*nu există dovezi că imigrația din noile state membre U.E. a dus la reducerea creșterii salariale în economie, ci dimpotrivă, analiștii, oamenii de afaceri și statisticile arată că acest lucru a generat o creștere economică*”<sup>25</sup>.

#### *România și Bulgaria – În valul al doilea al extinderii Uniunii Europene*

Așa cum am afirmat și mai sus, după căderea regimului socialist din 1989 România și Bulgaria și-au trasat noi obiective de politică externă: orientarea către Occident, aderarea la N.A.T.O. și U.E. În acest sens, încă din primele luni ale anului 1990, cele două state au stabilit relații diplomatice cu Comunitățile Europene, și-au trimis ambasadorii la Bruxelles și începând cu anul următor, România și Bulgaria au fost incluse în programul de finanțare PHARE. Trebuie să subliniez aici că dintre cele 12 state din Europa Centrală și de Est, candidate la aderare, România a primit cea mai mare finanțare din partea U.E. Astfel, în **numai** un deceniu (1992-2002) și **numai** prin programul PHARE țara noastră a primit 2 miliarde de €<sup>26</sup>, iar începând cu anul 2000 a primit 700 de milioane de € pe an.

<sup>22</sup> Silvia Cimpoeriu, *Extinderea Uniunii Europene spulberă privilegiile muncitorilor europeni*, în „Evenimentul zilei” din 13 mai 2004, ediția on-line <http://www.evz.ro/articole/detalii-articol/650364/Extinderea-UE-spulbera-privilegiile-muncitorilor-europeni/>.

<sup>23</sup> *Ibidem*.

<sup>24</sup> Jean Eaglesham, Scheherazade Daneshkhu, *National News business and economy: Number of immigrants soars past forecasts*, în “Financial Times”, 11 noiembrie 2004, (ediția on-line <http://search.ft.com/ftArticle?sortBy=gadatearticle&queryText=%22illegal+workers%22&aje=true&id=041111001373&page=9>).

<sup>25</sup> Viorica Marin, *Imigranții est-europeni scad salariile britanicilor*, în „Adevărul”, nr. 5202, luni, 2 aprilie 2007, p. 4.

<sup>26</sup> Luciana Alexandra Ghica, *România și Uniunea Europeană. O istorie cronologică*, București, Editura Meronia, 2006, p22.

România și Bulgaria au semnat acordurile de asociere la Uniunea Europeană în 1993, acorduri ce au fost ratificate în 1995. Acestea erau în fapt o alternativă la o viitoare aderare, în urma încheierii lor rezultând o serie de avantaje pentru statul candidat printre care instituirea unei zone de liber schimb și în special sprijin financiar de la bugetul comunitar.

Au urmat depunerile cererilor oficiale de aderare în 1995, cereri acceptate la Consiliul European de la Madrid din același an. La Madrid s-a hotărât de asemenea ca fiecare stat să fie evaluat conform progreselor sale și s-a aprobat emiterea unui raport și a unui aviz privind cererea de aderare și progresele realizate în funcție de criteriile de la Copenhaga pentru fiecare stat în parte.<sup>27</sup>

Raportul Comisiei Europene din anul 1997 a fost negativ pentru România și Bulgaria subliniindu-se că economiile celor două țări nu vor putea face față concurenței din U.E. Astfel, au fost începute negocierile pentru aderare doar cu Ungaria, Polonia, Slovenia, Estonia, Republica Cehă și Cipru, țara noastră fiind invitată alături de alte cinci state europene la negocieri abia în 1999, în urma Consiliului European de la Helsinki<sup>28</sup> (deși pentru România raportul Comisiei din 1998 nu era nici de această dată favorabil în ceea ce privește criteriul economic, iar la sfârșitul aceluiași an Parlamentul European a emis o rezoluție conform căreia începerea negocierilor de aderare cu România era considerată a fi prematură).<sup>29</sup>

#### *Eșecul de la Laeken (decembrie 2001)*

În primul an de negocieri România a deschis nouă capitole și a închis provizoriu doar șase capitole. Bulgaria era într-o situație asemănătoare. Asta și explică într-un fel eșecul de la Laeken.

O statistică din 2001, făcută cu câteva luni înaintea Summit-ului de la Laeken atestă că toate statele candidate la aderare, în număr de 12 și-au îndeplinit criteriul politic cu excepția României și Bulgariei care mai aveau ceva de lucru la acest capitol. În ceea ce privește existența unei economii de piață funcțională și capacitatea de a face față concurenței de pe piața U.E., cele două state, subiect al acestui studiu, nu îndeplineau criteriile. În domeniul armonizării legislative se pare că Bulgaria era clasată ceva mai bine decât România, care se afla situată pe o poziție inferioară.<sup>30</sup>

Oficialii europeni reproșau celor două state faptul că nu și-au valorificat fondurile europene, numărul mare de șomeri, neexistența unei economii funcționale și competente, precum și neadoptarea eficientă a acquis-ului comunitar.

---

<sup>27</sup> *Ibidem*, p. 38.

<sup>28</sup> [http://www.mie.ro/documente/dialog\\_Ro\\_UE/documente\\_raportare\\_CE.htm](http://www.mie.ro/documente/dialog_Ro_UE/documente_raportare_CE.htm).

<sup>29</sup> Luciana Alexandra Ghica, *Op., cit.*, p.39.

<sup>30</sup> Sandor Richter *Op. cit.*, p.10.



Prin urmare la Summit-ul de la Laeken din 2001 au fost invitate să adere doar 10 state, începând cu data de 1 mai 2004. Cu toate că timpul a fost extrem de scurt și pentru Slovacia, Lituania, Letonia și Malta, acestea au reușit totuși să obțină avizul Uniunii Europene în ceea ce privește aderarea. Numai România și Bulgaria au rămas să privească de pe margine spectacolul extinderii<sup>31</sup>, Comisarul pentru extindere de la vremea respectivă, Günter Verheugen afirmând cu ironie că „*aderarea României și Bulgariei la Uniunea Europeană în 2004 ar fi încălcat orice principiu european*”, iar „*Bulgaria ar fi avut nevoie de vrăjile lui Harry Potter pentru a intra în Uniunea Europeană în 2004*”<sup>32</sup>. Cele două state erau invitate însă, să deschidă toate capitolele de negociere în 2002.

Începând cu anul aderării celor 10, România și Bulgaria au primit un sprijin financiar și mai mare din partea U.E. (în 2004 au primit cu 20% mai mult decât în mod normal, iar în 2006 cu 40% mai mult, în această perioadă și anume 2004-2006 numai țara noastră a primit un miliard de €, adică jumătate din banii pe care îi obținuse în perioada 1992-2002).<sup>33</sup> Cu toate acestea rapoartele Comisiei sau Rapoartele de Țară, așa cum au fost ele numite, nu au fost mai favorabile.<sup>34</sup> Ba dimpotrivă, în toată această perioadă a existat pericolul activării clauzei de salvagardare, introdusă pentru a evita dezechilibrele pe care o aderare prematură le-ar putea produce. Această clauză de salvagardare ar fi amânat aderarea celor două țări cu încă un an.<sup>35</sup>

De asemenea Comisia Europeană a anunțat în permanență în perioada 2004-2006 continuarea monitorizării celor două state. Deși oficialii europeni încurajau țările candidate să continue reformele în vederea aderării, însuși Gunter Verheugen, comisarul extinderii de la momentul respectiv, declarând pentru BBC că „*extinderea U.E. va fi incompletă fără România și Bulgaria*”<sup>36</sup>, au existat totuși oameni politici care s-au opus vehement aderării la Uniunea Europeană a acestor state. Verzii, deputații francezi din Uniunea pentru o Mișcare Populară (partid din care făcea parte și președintele Jacques Chirac) și germanii din Uniunea Creștin-Democrată s-au opus aderării până în dimineața zilei semnării Tratatului. „*Nu vrem să mergem la aderare cu ochii închiși*”, afirmau ei.<sup>37</sup>

<sup>31</sup> Mara Ștefan, *Românii privesc de pe margine sărbătorile în onoarea Europei Mari*, în „Adevărul”, nr. 4301, sâmbătă 1 mai 2004, p. 2.

<sup>32</sup> Eugen Andreescu (coordonator), *Efectele lărgirii spre Est a Uniunii Europene*, București, Centrul de Informare și Documentare Economică, 2003, p. 48.

<sup>33</sup> Luciana Alexandra Ghica, *Op. cit.*, p.40.

<sup>34</sup> Încă din 2002 raportul Comisiei a raportat pentru prima dată anul 2007 pentru aderarea României și Bulgariei

<sup>35</sup> Tratatul de Aderare precizează că Bulgaria și România vor adera în 2007, dacă în baza unei Recomandări a Comisiei, Consiliul nu va decide să amâne intarea în Uniunea Europeană până în 2008 pentru oricare dintre țări.

<sup>36</sup> Verheugen: „*Extinderea UE e incompletă fara Romania*” în „Ziua”, nr. 3006, 5 mai 2004, ediția on-line <http://www.ziua.ro/oldtop.php?data=2004-05-05>.

<sup>37</sup> Alexandru Moise, *Deputații francezi se mai gândesc dacă votează aderarea României la UE* în „Adevărul”, nr. 4756, 8 octombrie 2005, ediția on-line

Problema extinderii U.E. cu încă doi noi membrii a fost pusă însă încă din 2004. Astfel, Matthias Wissmann, deputat al Uniunii Creștin Democratice și președinte al Comitetului pentru Afaceri Europene din parlamentul german, declara cu ocazia summit-ului de la Bruxelles, întrunit pentru a se ajunge la un consens în ceea ce privește Constituția U.E. pentru cei 25 de membri, că „*Uniunea este în criză și orice pas spre o extindere viitoare va fi greu de făcut!*”<sup>38</sup>. Opinia sa este întărită de Martin Schultz, membru al Parlamentului European și lider al PSD, care afirma că eșecul summit-ului Uniunii Europene, (summit-ul Constituției, așa cum a fost el numit) „*ne face să nu ne mai gândim la viitoarea extindere*”.

Franța avea aceeași părere asupra următoarei lărgiri. „*NU trebuie continuată extinderea unei Uniuni care NU are încă niște instituții eficiente*”. Este declarația lui Edouard Balladour, un fost premier francez.

Sondajele realizate în rândul populației Uniunii Europene demonstau că europenii nu sunt deloc entuziasmați de ideea extinderii. Astfel, mai puțin de jumătate dintre cetățenii Uniunii sunt de acord cu aderarea României și Bulgariei (doar 43% din U.E.15 și 58% din U.E.25). Cei mai favorabili lărgirii erau slovenii, slovaci și polonezii, iar cei mai reticenți erau cetățenii din Franța, Germania, Luxemburg și Austria.<sup>39</sup>

Părerile erau însă și de această dată împărțite. Cu toate „protestele” europenilor, Parlamentul European a adoptat o rezoluție referitoare la extinderea cu doi noi membri în aprilie 2005 cu o majoritate zdrobitoare de 497 de voturi. Jean Louis Debre, președintele Adunării Naționale a Franței, a reacționat destul de dur la această decizie, anunțând că patru deputați francezi vor face o vizită la București pentru a vedea cu „ochiul liber” care este realitatea stadiului reformelor asumate de România.<sup>40</sup> Astfel, iată că europenii au pus întotdeauna sub semnul îndoielii reformele și progresele realizate de România și Bulgaria.

În urma tratatului de aderare semnat pe 25 aprilie 2005, cele două state urmau a avea locurile în instituțiile europene distribuite astfel:

---

<http://www.adevarul.ro/articole/deputatii-francezi-se-mai-gandesc-daca-voteaza-aderarea-romaniei-la-ue/156188>.

<sup>38</sup> *Positionspapier zur Zusammenarbeit des Landes Berlin mit Mittel-und Osteuropa*, în „Berliner Zeitung”, din 18 dec. 2003, (ediția on-line

<http://www.berlin.de/imperia/md/content/rbm-skzl/europareferat/95.pdf>).

<sup>39</sup> Jurnalul de știri al Antenei 3 din 19 iulie 2005, (ediția on-line

<http://www.antena3.ro/index.php?search=on&arc=on&id=869&text=extinderea%20uniunii%20europene>

<sup>40</sup> *Ibidem*.

	Nr. De voturi din Consiliul de Miniștrii	Nr. comisari	Nr. De membrii în Parlamentul European	Nr. De membri din Comitetul Economic și Social
Bulgaria	10	1	18(17)	12
România	14	1	35(33)	15

Așa cum afirmam și mai sus Bulgaria și România continuau să se confrunte cu probleme chiar și înaintea momentului aderării, problemele majore fiind în continuare justiția și neîncrederea populației în funcționalitatea sa, agricultura, indicele ridicat al corupției și al fraudei, spălarea banilor etc. România se confrunța și cu o problemă mai specială, și anume cu cea a minorității rrome, în țara noastră replica „țigancă împuțită” fiind una la ordinea zilei, folosită chiar de șeful statului fără nicio repercusiune asupra sa.

Europenii își făceau cele mai mari probleme, așa cum spuneam și mai spus, în ceea ce privește extinderea Uniunii Europene cu încă două state. „*Trebuie să fim atenți la exportul de infracționalitate din cele două state*”<sup>41</sup> titra „Der Standart”, un important cotidian austriac.

„Suddeutsche Zeitung” era și mai dur, comparând România cu Senegalul și Republica Dominicană în ceea ce privește mita. Mai mult, în acest cotidian se sublinia faptul că „*România ar trebui lăsată să adere la Uniunea Europeană când nu va mai fi o piatră de moară la gâtul Europei*”<sup>42</sup>.

În timp ce BBC-ul trăgea un semnal de alarmă acuzând lipsa libertății presei, jurnaliștii francezi reproșau celor două state că deși Franța a sprijinit tot timpul România și Bulgaria în procesul de aderare la U.E., acest lucru nu le-a împiedicat să se alătore americanilor în războiul purtat în Irak, împotriva „bătrânei Europe franco-germane”<sup>43</sup>.

În vreme ce europenii semnalau toate aceste probleme, politicienii români interpretau după bunul plac Rapoartele de Țară ale Comisiei Europene, preferând mai degrabă, să nu piardă nici măcar un procent din votul electoratului. Adrian Năstase se declara mulțumit la momentul anului 2001 că „Raportul de Țară este mai favorabil decât cel de anul trecut”, iar faptul conform căruia „Comisia consideră că România și Bulgaria **ar trebui** să fie pregătite pentru calitatea de membru la 1 ianuarie 2007 cu condiția să rezolve un număr de probleme semnificative”<sup>44</sup> îl îndreptăța pe Călin Popescu Tăriceanu

<sup>41</sup> <http://www.gov.ro/presa/ambasade/afis-ambs.php?iddoc=740>.

<sup>42</sup> *Ibidem*.

<sup>43</sup> *Ibidem*.

<sup>44</sup> Valentin Stan, *Raportul de Țară. Un guvern de trei parale și Europa lui*, în „Jurnalul Național” din 17 mai 2006, ediția on-line <http://www.jurnalul.ro/articole/21218/raportul-de-tara---un-guvern-de-trei-parale-si-europa-lui&>.

să afirme foarte clar în mai 2006, că țara noastră va adera în mod sigur la UE la 1 ianuarie 2007.

Cu toate că în această perioadă România și Bulgaria au fost privite ca un tot unitar, ele s-au aflat tot timpul într-o oarecare competiție. Meglena Kuneva, ministrul al Afacerilor Externe al Bulgariei, afirma în 2002 că nu dorește ca țara sa să fie asociată cu România „*candidat mai lent care riscă să afecteze șansele Bulgariei să adere la U.E. Vrem să avem șansa de a progresa și de a fi monitorizați în funcție de propriile merite, lucru greu de îndeplinit în lumina acestui cuplu geopolitic*”<sup>45</sup>. Ministru de Externe bulgar făcea aceste declarații deși știa foarte bine că și țara sa cât și România se aflau pe „picioar de egalitate”, atât la progrese cât și la probleme.

	România	Bulgaria
PIB pe cap locuitor	5741 €	5237 €
Exporturi	4,2%	4%
Creștere economică	11,5 milioane \$	4,6 milioane \$

Sursa: Anuarul Institutului Național de Statistică, 2002<sup>46</sup>

Deși trebuie să continue reformele pentru a recupera diferențele care le separau de ceilalți 25 de membri ai nucleului comunitar, România și Bulgaria au aderat la 1 ianuarie 2007 la U.E., eveniment întâmpinat cu „*un suspin de ușurare*” de către cele două state și cu o „*senzație de anxietate*” de către opinia publică europeană.<sup>47</sup>

Astfel cele două țări și-au îndeplinit obiectivele de politică externă enunțate la începutul anilor '90. Cât mai au de lucru pentru a ajunge din urmă statele Uniunii Europene? E greu de spus. Posibilitatea amânării aderării lor ar fi fost însă, sinonimă cu un dezastru, în primul rând ceea ce privește mentalitatea, românii și bulgarii considerându-se respinși și fiind considerați cetățeni de mâna a doua. Cât despre Uniunea Europeană, situația ei s-a complicat foarte mult după aderarea celor 12 state fost comuniste, „*noua Europă trebuind să concilieze cetățeni foarte diferiți și să găsească un echilibru între bogăție, sărăcie și identitate națională*”<sup>48</sup>, după cum afirma Tony Judt, director la Remarque Institute de la Universitatea din New York.

<sup>45</sup> [http://membres.lycos.fr/romania2007/article.php3?id\\_article=10](http://membres.lycos.fr/romania2007/article.php3?id_article=10).

<sup>46</sup> <http://www.insse.ro/cms/rw/pages/index.ro.do>.

<sup>47</sup> Doina Anghel, *Scepticism in presa internationala la vestea aderarii Romaniei si Bulgariei la 1 ianuarie 2007*, în „Ziarul financiar” din 28 septembrie 2006, ediția on-line [http://www.zf.ro/articol\\_96492/scepticism\\_in\\_presa\\_internationala\\_la\\_vestea\\_aderarii\\_romaniei\\_si\\_bulgariei\\_la\\_1\\_ianuarie\\_2007.html](http://www.zf.ro/articol_96492/scepticism_in_presa_internationala_la_vestea_aderarii_romaniei_si_bulgariei_la_1_ianuarie_2007.html).

<sup>48</sup> Sabina Nicolae, *op cit.*, în „Evenimentul zilei” din 27 aprilie 2004, ediția on-line: <http://www.expres.ro/articole/detalii-articol/648800/Extinderea---sfirsitul-Europei-unite/>.